

Bülten - 04 Eylül 2009

Mehmet Nadir (Sakız 1856 - İstanbul 13 Aralık 1927)

İlk ve orta tahsilini Bursa Askeri İdadisi ve İstanbul Kuleli Askeri Lisesi'nde tamamladı. Harbiye Mektebi'ne ve ardından Deniz Harp Okulu'na girdi. Divanhane Bahriye Meclisi Başkanlığı'na kâtip olarak atandı. Heybeliada'daki Mekteb-i Bahriye'de ve Darüşşafaka'da matematik ve cebir dersleri vermeye başladı. Londra'ya giderek, matematik başta olmak üzere bilimsel araştırmalar yaptı, çeşitli matematik dergilerinde problem çözümleri yayımlandı. Dönüşünde, 1882'de, Abdi Kâmil ile Şemsülmaarif adıyla bir özel okul açtı. İki sene sonra Numune-i Terakki adıyla kendi özel okulunu kurdu. İttihat ve Terakki'nin planladığı bir darbe girişimini, II. Abdülhamid'in yakını Zülüflü İsmail Paşa'ya haber verdi, fakat mektebi elinden alınarak devlete bağlandı. Bu okul, şimdiki İstanbul Lisesi'nin temellerini oluşturur.

Mehmet Nadir, daha sonra saraya bağlı Aşiret Mekteb-i Hümayunu'na müdür tayin edildi. 1903'te Halep Maarif Müdürlüğü'ne gönderildi. İkinci Meşrutiyet'in ilanı üzerine, İttihat ve Terakki yönetimi onu, imparatorluğun en uzak köşesi olan Fizan'a sürdü, fakat Şükrü Kamil'in araya girmesiyle sürgün yeri Trablusgarp olarak değiştirildi. Buranın İtalyanlar tarafından işgal edilmesi üzerine Edirne'ye, oranın da Bulgar işgaline uğramasıyla yeniden İstanbul'a döndü. Yeniden özel okul açmasına izin verilmemesi üzerine, eski öğrencisi Darüşşafaka Müdürü Fuad Şemsi, kendisine okulda yüksek hesap dersi hocalığı verdi. 1919'da, Salih Zeki'nin Darülfünun'da kurduğu sayılar teorisi kürsüsünün başına getirildi.

Londra, Trablusgarp ve Halep'te bulunduğu süre içerisinde matematik üzerine çalışmaya ve çözdüğü problemleri çeşitli uluslararası dergilerde yayımlatmaya devam etti. Çözümleri, bazı matematik kitaplarında bilimsel kaynak olarak kullanıldı. 1916-1926 yılları arasında *Darülfünûn Fen Fakültesi Mecmuası*'nda, problemler ve çözümleri konusunda birçok makalesi yayımlandı. 1882-87 yılları arasında ise Haver, Güneş, Afak, Envar-ı Zekâ gibi dergilerde yazıları yayımlandı.

Kaynak: *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, Cilt 2, YKY, İstanbul, 1999.

Muallim Naci (İstanbul, 1849 – 12 Nisan 1893)

Asıl adı Ömer'dir. Fatih'te Feyziye Mektebi'nde başladığı tahsil hayatına Varna'da aldığı Kuran ve Arapça dersleriyle devam etti. Varna'daki Rüştîye Mektebi'ne muallim (öğretmen) olarak atandı. *Muhayyelât* isimli eserdeki "Kıssa-i Nâci" adlı hikâyeden etkilenerek, Naci adını kendine mahlas olarak seçti. Bu sıralarda Kavalalı Hüseyin Efendi'den telhis ve aruz, devlet tercümanı Kamyona Efendi'den Fransızca dersleri aldı. Said Paşa'nın Mektubi Kalemî Mümeyyizi olarak 1881'de Sakız Adası'na gitti ve burada şiir yazmaya başladı. 1822'de İstanbul'a döndü. 1883'de Ahmet Mithat Efendi'nin isteği üzerine Tercüman-ı Hakikat'in edebiyat sütununda yazmaya başladı. Mekteb-i Sultani, Mekteb-i Mülkiye ve Mekteb-i Hukuk'ta edebiyat dersleri vermeye başladı. Aynı zamanda tercümeler yaptı ve irili ufaklı birçok

kitap yayımladı. 1887'den itibaren tek başına Mecmua-i Muallim'i yayımlamaya başladı. Türk diline yaptığı hizmetlerden ötürü, 1889'da Stockholm'de toplanan VIII. Müsteşrikler Kongresi tarafından kendisine altın madalya verildi. 1891'de, Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin babası Ertuğrul Bey hakkında yazdığı manzume nedeniyle, II. Abdülhamit tarafından rütbe ve nişanla ödüllendirildi. 1892'de yazacağı Osmanlı tarihi için, arkadaşı Şeyh Vasfi ile birlikte Osmanlı Devleti'nin kurulduğu Söğüt, Bursa, Bilecik dolaylarında bir geziye çıktı, fakat tasarladığı tarihi yazamadan vefat etti. Divanyolu'ndaki II. Mahmut Türbesi'ne defnedildi.

Kaynak: *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, Cilt 2, YKY, İstanbul, 1999.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Cilt 2, YKY, İstanbul, 2001.

Tevfik Fikret (İstanbul, 26 Aralık 1867 - 19 Ağustos 1915)

Asıl adı Mehmed Tevfik'tir. Tevfik Fikret adını Servet-i Fünun topluluğunun başına geçtikten sonra kullanmaya başladı. Eğitim gördüğü Galatasaray Sultanisi'nin, kişiliğinin gelişmesinde de önemli bir rolü oldu. Hocaları Muallim Naci, Recaizade Ekrem ve Muallim Feyzi'nin teşvikiyle yazdığı ilk şiiri, Tercüman-ı Hakikat'te yayımlandı. 1888'de bu okuldan birincilikle mezun oldu ve Bâb-ı Âli Hariciye Odası'na memur olarak girdi. Gedikpaşa'daki Ticaret Mektebi'nde de Fransızca ve güzel yazı dersleri vermeye başladı. 1894'te Hüseyin Kâzım ve Ali Ekrem'le birlikte *Malumat* dergisini çıkardı. Mekteb-i Sultani ve Robert Kolej'de Türkçe dersleri verdi. 1896 başlarında, yenilik taraftarı genç edebiyatçıları bir araya getirmek isteyen Recaizade Ekrem, Tevfik Fikret ve Ahmet İhsan'ı, *Servet-i Fünun*'u edebi bir dergi haline getirmeye ikna etti. Tevfik Fikret, derginin başına geçti. Dergiyi yayımlayan yenilikçi grup, 1901'de tamamen dağıldı.

Babasının Irak'a sürülmesi ve birkaç yıl sonra ölmesi, ardından kız kardeşinin kaybı, muhalif tutumu nedeniyle üzerinde hissettiği baskı, Servet-i Fünun grubunun dağılması gibi olaylar, zaten hassas olan mizacının yıpranmasına neden oldu. Rumelihisarı'nda, planlarını kendisinin çizip yaptırdığı ve Aşiyân adını verdiği evi inşa ettirerek, burada bir nevi inzivaya çekildi. Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı üzerine, büyük bir sevinç duyarak inzivadan çıktı ve "Millet Şarkısı" adlı eserini yazdı. Hüseyin Cahit ve Hüseyin Kazım ile birlikte *Tanin* gazetesini çıkarmaya başladı. Galatasaray Sultanisi Müdürü oldu fakat kısa süre sonra Robert Kolej'e geri döndü. *Tanin*, İttihat ve Terakki'nin yayın organı haline gelince gazeteden ayrıldı. 1908'de açılan Meclis-i Mebusan'ın 1912'de kapatılması üzerine "Doksan Beşe Doğru" ve "Han-ı Yağma" şiirlerini kaleme aldı. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesine karşı çıktı. Şeker hastalığı nedeniyle vefat etti.

Kaynak: *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, Cilt 2, YKY, İstanbul, 1999.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Cilt 2, YKY, İstanbul, 2001.